



# Studiehæfte

**Det Kongelige Teater**



**Det  
forsømte  
forår**

**Målgruppe: Fra 7. klasse**

---

## Indhold

---

Introduktion til Hans Scherfig og <i>Det forsømte forår</i>	s. 3
Det er den stærkeste, der overlever...	s. 5
Foråret, der blev forsømt	s. 7
Død over Blomme – et opgør med undertrykkerne	s. 8
Kendetegn i bogen	s. 9
Når ord bliver til dans	s. 10
Koreografens udfordringer	s. 11
Spørgsmål til efterbehandling	s. 13

---

### Skolebilletter

Skolebilletter til 40 kr. kan bestilles til alle de spille-dage, der er markeret som skoleforestillinger.

Se [www.kglteater.dk](http://www.kglteater.dk) for datoer.

Der skal bestilles min. 10 billetter for at opnå skolerabat.

Skolebilletter kan bestilles via formularen på [www.kglteater.dk/skoler](http://www.kglteater.dk/skoler)

Skolerabatten omfatter: Børnehaver, fritidshjem, SFO'er, fritidsklubber, folkeskoler, ungdomsskoler, privat- og friskoler, gymnasier, HF-studier, handels-skoler og øvrige anerkendte ungdomsuddannelser.

### Medvirkende:

(Med forbehold for ændringer)

**Lektor Blomme:** Nikolaj Hübbe/ Poul Erik Hesselkilde

**Gymnastiklærerinde:** Eva Kloborg

**Gymnastiklærer:** Thomas F. Jennesen

**"Havmanden":** Lis Jeppesen

**Madmor, Kantinedame:** Josee Howard Bowman

**Elever (piger):** Benita Bünger, Astrid Elbo, Viktoria

Falck-Schmidt, Stephanie Chen Gundorph, Ida Practorius

**Elever (dreng):** Jeppe Banke, Magnus Christoffersen,

Lukas Hartvig-Møller, Sebastian Haynes, Andreas Kaas,

Oscar Nilsson, Luke Schaufuss.

## Introduktion

Hans Scherfigs roman om en gruppe skoledren- ges møde med den sorte skole, ungdommen og ikke mindst latinlæreren lektor Blomme har i årtier været fast pensum for gymnasieelever. Nu bliver den ætsende beretning omstøbt til en bal- let på Det Kongelige Teater, hvor klasseværelset er tidløst, men de verbale tæsk og håndfaste lussinger består. Et drama serveret med krop- sprog, ny musik og spirende talenter. Alt sam- men drysset med lidt absurditet og humor. Balletten kreeres af danser ved Den Kongelige Ballet Esther Lee Wilkinson og danses af kom- pagniets aspiranter. Det er en ballet for unge af unge, der tager fat i klassiske temaer som mob- ning, forelskelse, pubertet, klikedannelser og ensomhed.

Dette materiale henvender sig til elever på mange niveauer. Derfor vil nogle tekster også være lettere tilgængelige end andre. For de yng- ste klasser kan materialet evt. også fungere som et inspirationsmateriale til læreren. Undervis- ningsmaterialet henvender sig umiddelbart til elever med faget dansk, men kan også bruges som indgangsvinkel til et fagsamarbejde mellem flere fag såsom drama og samfundsfag, og det kan indgå både som forberedelse til forestillin- gen og som efterbehandling heraf. Produktionen af *Det forsømte forår* er muliggjort med støtte fra Bikubenfonden.

God fornøjelse med forestillingen – her i hæftet såvel som i teatret!

---

## Introduktion til Hans Scherfig og *Det forsømte forår*

---

Hans Scherfigs (1905-1979) roman *Det forsømte forår* er på mange måder blevet en dansk romanklassiker. I flere generationer har elever læst den i skolen. Og romanen har inspireret til både skuespil, film og nu også ballet. Men hvad er det i denne historie, som gennem mange årtier er blevet ved med at fænge os? Hvad er det med historien om de stakkels elever på Metropolitan-skolen og deres magtmisbrugende lærere, som stadig kan fortælle os noget som moderne mennesker?

Scherfig skrev romanen om Lektor Blomme og hans elever i slutningen af 1930'erne. Romanen er samtidigt tilbageskuende, og fortællingen om drengenes liv på skolen er derfor henlagt til 1910'erne. Dette er på mange måder en tid, som ligger fjernt fra i dag. Der gjaldt andre regler, og verden så anderledes ud. Men alligevel indeholder romanen en helt basal fortælling, som rækker langt ud over denne tid. Romanen fortæller om, hvordan mennesker – i denne situation unge mennesker – handler og udvikler sig i et miljø, hvor rammerne er trange og undertrykkende. For nok har skolen som sted forandret sig en hel del siden da. Det er for længst blevet forbudt at slå eleverne, og forholdet mellem elever og lærere er meget anderledes. Ikke desto mindre fortæller historien stadig om, hvordan vi som mennesker opfører os over for hinanden, og hvordan de rammer og de regler, der omgiver os, kan være med til at skabe og påvirke dette. For der findes stadig steder i skoler, på arbejdspladser, fodboldhold osv., hvor folk undertrykker hinanden og lader nogen stå udenfor.

Netop rammerne, skolens rammer og dens regelsæt, spiller en særlig rolle for Scherfig. Scherfig hørte til den kommunistiske, kulturradikale retning inden for litteraturen, som fandtes i 1930'ernes Danmark. Det var mellemkrigsår – 1. verdenskrig var afsluttet, men 2. verdenskrig begyndte allerede at ulme i Europa. Det var en tid med stor fattigdom blandt arbejderklassen, og hvor borgerskabet sad på en stor del af magten i samfundet.



Kulturlivet var på dette tidspunkt tæt forbundet med det politiske liv. Mange kunstnere, forfattere og komponister var optaget af samfundet omkring dem, og ikke mindst det kommunistiske Sovjet fremstod for mange som idealsamfundet. Kunstnerne ville være med til at skabe et bedre samfund, hvor mennesker ikke blev undertrykt. De anså netop kunsten for at have en helt særlig rolle i dette. Gennem kunsten kunne man gøre opmærksom på de uligheder og uretfærdigheder, som fandtes. Kunsten kunne være med til at skabe behovet for forandring og vise en ny vej.

Kunstnere og forfattere som Scherfig havde derfor meget fokus på de samfundsstrukturer, som omgiver mennesket. Når Scherfig fortæller om, hvordan mennesker undertrykker mennesker, var det altså i samfundet og ikke i menneskets indre, at forklaringen på uretfærdigheden skulle findes. Det var ikke i de psykologiske teorier, at man kunne finde de væsentligste grunde til undertrykkelse. Det var derimod i samfundsstrukturerne. I Scherfigs syn var det

dermed også i ændringen af de regler og samfundsrammer, at en ny retfærdighed skulle skabes. Når Scherfig beskriver skolen og de rammer, som findes her, kan man derfor let overføre billedet til samfundet udenfor. Skolen bliver et minisamfund – et billede på de strukturer og mekanismer, som findes i samfundet udenfor.

På denne måde kommer eleverne på Metropolitanskolen også til at afspejle det grundsyn, som romanen gemmer på. At vi alle sammen bliver formet af de rammer, som sættes omkring os. At skolen for eksempel undertrykker elevernes ungdom, så de ikke en gang når at opleve deres eget forår. Og pludselig er tiden og drømmene løbet fra dem. De er selv blevet en del af det samfund, som de ønskede at stikke ud fra. Skolen bliver et billede på det store omkringliggende samfund, hvor klasseinddelinger og regelsæt er med til at undertrykke det enkelte menneske og ikke mindst samfundets nederste lag.

Scherfigs historie fortæller noget om, hvordan vi som mennesker opfører os over for hinanden, hvordan vi undertrykker hinanden. Vi skaber fællesskaber, som undertrykker nogen. Og her gælder helt særlige regler, som ikke nødvendigvis giver mening

for alle. Og det er netop Scherfigs skarpe blik for mennesket, og hvordan vi indordner os i de rammer, som omgivelserne giver, der stadig kan ramme os den dag i dag.

### **Forslag til opgave:**

- Find eksempler på strukturer eller regler, hvor nogle grupper udøver magt over andre. Det kan være nedskrevne love i samfundet eller andre steder. Men det kan også være underforståede regler, dvs. regler, som alle kender, men som ikke er nedskrevet. Det kan være regler for, hvordan man opfører sig bestemte steder, regler for, hvordan man skal se ud, eller lignende.
- Hvad er formålet med disse regler?
- Hvem drager nytte heraf?
- Hvad ville der ske, hvis disse ikke eksisterede?

Opgaven kan også løses i form af rollespil, hvor klassen inddeles i to grupper. De to grupper skal forsvare henholdsvis bevarelsen og afskaffelsen af reglen.

Find evt. også eksempler i jeres umiddelbare nærhed, f.eks. skolen. Hvem har formuleret disse regler?



---

## Det er den stærkeste, der overlever...

---

Vi mennesker er flokdyr. Vi kan lide at være del af større grupper. Vi kan lide at høre til blandt andre. At være en del af en gruppe, hvor der gælder særlige regler, særlige roller, en særlig måde at tale sammen på osv. Det kan være en gruppe af venner, det kan være på fodboldholdet, i klassen, på arbejdspladsen eller noget helt fjerde. I en gruppe føler man sig ofte stærkere, end man gør alene. Det giver en rar følelse at have de andre til at bakke sig op, og at man nogle gange kan gemme sig lidt i mængden. Men gruppen kan også skabe pres. Måske føler man sig presset til at sige eller gøre noget, fordi andre i gruppen siger eller gør det. Og det er absolut ikke kun i hønsegården, at hakkeorden er en del af hverdagen. For i gruppen bliver der også ofte tildelt roller og rangdelinger. Nogen bestemmer mere end andre, og der er nogen som bliver trådt på.

At nogen bliver undertrykt eller mobbet, er et problem, som synes eviggyldigt. Det fandtes ikke bare på Scherfigs tid. Det findes i allerhøjeste grad også i dag. Og det findes ikke bare i skoler og på ungdomsuddannelser, men også på arbejdspladser, i sportsklubber og mange andre steder.

Scherfigs syn herpå var, at systemet avlede undertrykkere, at det var samfundet, der gjorde mennesket til undertrykkere. Men i den moderne skole med pædagogiske, ikke-voldelige lærere og mere frie rammer er mobning og undertrykkelse blandt eleverne stadig et stort og nærmest voksende problem. Man kan derfor vende spørgsmålet på en tallerken og spørge: Er det måske i stedet i mennesket, at forklaringen skal findes? Er det en del af menneskets natur at undertrykke andre? Er det med andre ord et psykologisk fænomen? Og er det os mennesker, der indretter systemerne omkring os, således at de undertrykker, i stedet for omvendt?

I Scherfigs roman *Det forsømte forår* oplever vi de to grupper, eleverne og lærerne, som fungerer inden for skolens eget lille, lukkede system. Skolen ska-

ber rammerne for sin egen lille virkelighed, som på alle måder synes afgrænset fra verden udenfor. Her gælder andre regler end udenfor. I skolens virkelighed regerer lærerne ubestrideligt over eleverne. De bestemmer, hvad eleverne skal lære, tilsyneladende uden hensyn til hvad verden udenfor har brug for. Inden for skolens mure har de også en helt anden position og magt, end de har uden for skolen, hvor de falder i med mængden. Inden for skolens mure kan lærerne uddele lussinger og afstraffelser efter forgodtbefindende. Her kan de få afløb for deres frustrationer og indestængte problemer og laster.

Lærerne og skolens struktur forsøger hele tiden at opløse ethvert tiltag til sammenhold mellem drenene. Drengene tvinges til at udlevere hinanden. Elevernes karakterer bliver også et middel hertil, for gennem karaktergivningen rangordnes eleverne i forhold til hinanden. De bliver gjort til konkurrenter. Og eleverne kan da heller ikke se sig fri fra ønsket om at overgå deres klassekammerater:

*"... man ønsker ikke sine venner uheld og dårlige karakterer. Men alligevel. Det er så betydningsfuldt, at de bare får lidt dårligere vidnesbyrd end en selv."*  
(Fra kap. 25, *Det forsømte forår*)



Skolens logik og hakkesystem smitter uhjælpeligt af på drengene. De undertrykker også hurtigt hinanden. I skolegården hakker de ældre elever på de yngre, som ser frem til at blive ældre, så det kan blive deres tur til at undertrykke. Og også den gruppe af drenge, som vi følger gennem romanen, har deres egen hakkeorden. Hurrycane låses inde i skabet, umiddelbart inden læreren kommer ind ad døren. Og når eleven Thygesen hånes og mobbes af lektor Blomme, griner klassen høfligt med.

Den skole, vi oplever i bogen, er et rigtigt godt eksempel på, hvordan et mobbemiljø kan opstå. I bogen er eleverne konstant usikre på deres egen rolle og position. Ingen kan føle sig trygge. Som det sker for Ellerstrøm, kan man pludselig miste sin position, hvis lærerne finder det passende. Og denne usikkerhed forplanter sig hurtigt til elevernes måde at behandle hinanden på. Ingen kan vide sig sikre, og der er ikke plads til hverken tillid, respekt eller forskellighed. Det bliver oftest udelukkende de stærkeste, der overlever – *the survival of the fittest* – og hvis man vil overleve, må man være med til at undertrykke andre.

### **Øvelse 1 (for udskoling)**

- Prøv at finde ord, som beskriver det miljø, der er i klassen i Scherfigs roman.
- Hvorfor tror du, at eleverne ikke gør oprør imod lærernes tyranni? Hvorfor rotter de sig ikke sammen imod Lektor Blomme?
- Hvad gør eller kunne eleverne selv gøre for at forandre miljøet på skolen? Hvordan kan de stoppe lærernes påvirkning af, hvordan de opfører sig over for hinanden?

### **Øvelse 2 (for udskoling)**

- Har du selv oplevet det at være medlem af en særlig lukket gruppe?
- Hvorfor tror du, at vi tit har behov for at være i en gruppe?
- Hvordan kan man undgå, at gruppen holder nogen udenfor og ender med at undertrykke andre?
- I kan evt. også se filmen *Min bedste fjende*. Diskuter, hvilke lighedspunkter der findes mellem filmen og romanen.

### **Øvelse 3**

I Scherfigs bog lægges der en tydelig marxistisk tolkning af mennesket og det at undertrykke. Det er samfundsstrukturerne, der præger mennesker og deres måde at opføre sig på. Det er pga. samfundets regler og klasseskel, at mennesket undertrykker og lader sig undertrykke. En anden vinkel eller tolkning i forhold hertil kunne være en psykologisk tolkning. Her vil det være et spørgsmål om, at det er en mekanisme, som ligger i mennesket, og som kommer til udtryk i forskellige sammenhænge.

- Hvad er din holdning hertil? Hvordan mener du, at mobning og undertrykkelse skal forklares?
- Hvordan forholder balletforestillingen sig hertil? Hvilken tolkning heraf oplever du i forestillingen?

---

## Foråret, der blev forsømt

---

„ ... Vinteren er lang. Men når foråret omsider begynder at kunne mærkes, bliver man ilde til mode. For foråret betyder eksamenstid. Når plænerne i Østre Anlæg bliver grønnere, og der kommer knopper på buskene, så nærmer den skrækkelige tid sig. Så skal der læses og repeteres.“

(Uddrag fra Hans Scherfigs *Det forsømte forår*, kap. 31.)

I romanen *Det forsømte forår* følger vi gruppen af drenge, mens de langsomt modnes og når puberteten. Da vi møder dem første gang, er de endnu drenge, men langsomt begynder stemmerne at få en underlig lyd, kroppene vokser, og bumserne gør deres indtog.

Pubertet og teenageår er ofte forbundet med en trang til frihed. Man vil ud og afprøve sig selv og sætte sine egne grænser. Det samme gør sig gældende for drengene på skolen. De nærmer sig langsomt puberteten, næserne vokser underligt, og stemmerne forandrer sig. De mærker også forelskelsen og drømmer vilde drømme om fremtiden. Men selvom de forandrer sig, forandrer rammerne omkring dem sig ikke. De er stadig underlagt lærernes tyranni. De kan stadig afstraffes og ydmyges efter lærerens forgodtbefindende. Særligt Ellerstrøms modning og forandring får uheldige resultater. Lektor Blomme ser det næsten som en personlig fornærmelse, at Ellerstrøm „tillader“ sig at udvikle sig fra det „appetitlige“ og drengede til en pubertetsdreng med voksende næse og uren hud.

„ ... Det bliver grønt og saftigt ude i verden, mens man repeterer og memorerer og putter fingrene i ørerne for ikke at blive forstyrret... Det er forår. Men man har ikke tid til at tage sig af foråret. Man har forsømt hvert eneste forår i sit liv.“

(Uddrag fra Hans Scherfigs *Det forsømte forår*, kap. 49.)

Sammenligningen mellem puberteten og foråret, som vi finder hos Scherfig, er på ingen måde ny. Det er en sammenligning, der så at sige „ligger lige til højrebenet“. Foråret er grønt og frodigt og fuld af en masse håb. Men ikke desto mindre får foråret en helt anden klang i Scherfigs roman. Her er foråret præget af angst, stress og fortrængning. Drengene får ikke lov til at føle foråret – og altså heller ikke deres ungdom. Og på trods af at årene går, får man fornemmelsen af at gå i ring. Intet omkring drengene forandres. De bliver fastholdt i det mønster og den magtstruktur, som findes på skolen. Drengene får ikke lov til at blomstre som mennesker. Men formes, som skolen finder det bedst.

„ ... Midt i gården står et gammelt plomberet lindetræ med en bænk udenom. Og linden er gennem mange år blevet besunget af vekslende dansklærere og gamle disciple med poetiske evner. Og den fortjener at blive besunget, for det er et under, hvordan den har kunnet holde sig i live og finde næring i den sure jord under gårdens asfalt...“

(Uddrag fra Hans Scherfigs *Det forsømte forår*, kap. 18)

### Opgave

- Hvad symboliserer lindetræet i Metropolitan-skolens skolegård?
- Hvorfor tror I, at Scherfig brugte ordet „forsømte“? I hvilke andre sammenhænge bliver ordet forsømmelse brugt? Hvad er relationen mellem ord som *forsømmelse* og *pligt*? Hvilken betydning får ordet her?

## Død over Blomme – et opgør med undertrykkerne

*Død over Blomme – dette bliver slagordene for den hemmelige klub, Den sorte hånd, som drengene fra Metropolitanskolen opretter. Klubben bliver et sted, hvor drengene kan få fred fra deres undertrykkere – lærerne på skolen – og få afløb for deres frustrationer. Her kan de tale om lærerne og planlægge deres hævn.*

Drengene gør dog oftest kun oprør i det skjulte. Det er kun de svage lærere, som gennem hele fortællingen generes med drengestregere. De egentlige autoriteter såsom Lektor Blomme og skolens rektor tør derimod ingen af dem udfordre. Det er i skjul af gruppen, at hævnaktionerne udføres – ingen tør eller vil stå frem.

Historiens omdrejningspunkt er dog mordet på Lektor Blomme. Den ellers så velopdragne Ellerstrøm, presset af angst for at dumpe, beslutter sig for alene og i ubemærkethed at forgifte den forhadte lektor. Hævnen udføres altså ikke sammen med de andre medlemmer af Den sorte hånd. Og han indvier heller ikke de andre medlemmer i, hvad han har gjort. Først mange år efter fortæller han det, og da sker det stadig ubemærket. Ingen bider mærke i det, han siger, ingen tror på, at det er rigtigt. Men hadet mellem Ellerstrøm og Blomme er ikke enestående i romanen. Mange af eleverne har deres egen interne strid med en lærer. Thorsen undertrykkes af biologilærer Lassen, fordi han udfordrer lærerens viden. Og den ellers velforberedte Jørgensen pines, steges og ydmyges af fransklæreren Oremark.

Historien bliver heller aldrig til et egentligt mord-drama, for mordet forbliver uopklaret. Der er hver-

ken nogen, der placerer eller føler skyld for Lektor Blommes død. For det kunne lige så godt have været en af de andre elever, som havde taget livet af deres plageånd i lærerkollektivet. For som Ellerstrøm senere tænker:

„En lærer er ikke som et menneske, der spiser og sover og har familie og privatliv. En lærer er et begreb. En trussel og en fare ...“

(Fra kap. 43, *Det forsømte forår*)

Klubben Den sorte hånd opløses langsomt, i takt med at drengene bliver ældre, og Lektor Blomme er død. Men hvorfor opløses klubben? Har klubben mistet sin betydning efter Blommes død? Eller har drengene mistet troen på oprøret? Er det lysten til hævn og oprør, der langsomt tæmmes, i takt med at årene går, og drengene i højere og højere grad fokuserer på den afsluttende eksamen?

### Diskussion

Diskuter mordet på Lektor Blomme.

- Hvorfor tror du, at Ellerstrøm ender med at dræbe sin latinlærer?
- Beskriv Ellerstrøms forhold til Lektor Blomme.
- Hvad er elevernes generelle syn på lærerne? Hvorfor?
- Hvordan bliver mordet opfattet af de andre elever?
- Hvad er elevernes syn på afdøde Lektor Blomme, da de mødes mange år senere?
- Hvad er din opfattelse af mordet? Kan man forsvare Ellerstrøms gerninger?



---

## Kendetegn i bogen

---

Nedenfor kan du læse om nogle af de elementer, som er kendetegnende ved Scherfigs roman *Det forsømte forår*. Vi opfordrer jer til både at finde eksempler på disse i romanen og at overveje, hvorledes disse er til stede i forestillingen, som I oplever på scenen.

### Kollektivromanen

Både lærere og elever optræder i romanen som grupper eller kollektiver. I Scherfigs fortælling er der ikke nogen i gruppen, som træder særligt frem som hovedkarakterer. Derimod skildrer Scherfig gruppen som helhed, og det er også den udvikling, gruppen gennemgår som helhed, der er interessant for Scherfig. Dette kaldes for en *kollektivroman*. Kollektivromanen som romangenre er netop et produkt af den marxistiske retning inden for litteraturen, som Scherfig var en del af. Det var fællesskabets og ikke det enkelte individs udvikling, der var interessant og sigende.

- Find eksempler i romanen, hvor det netop er kollektivet, der træder frem i stedet for de enkelte elever. Prøv også at tænke over, hvordan eller om dette er overført til balletforestillingen.

### Den satiriske fortæller

I romanen guides vi af en fortæller. Fortælleren er både med i drengenes skoleår, og da de mødes mange år efter til jubilæumsmiddag. Fortælleren er med som en alvidende fortæller. Han ved, hvad andre ikke ved. Han ved både, hvad der foregår i skolen og i de enkelte hjem hos drengene. Men fortælleren forholder sig hele tiden nøgternt til historien. Han går aldrig ind og kommenterer. Han forbliver upersonlig og tager ikke parti for de forskellige karakterer i historien. Ikke på overfladen, i hvert fald. For gennem hele romanen fornemmer man en satirisk tone, som hele tiden præger beskrivelserne. Særligt når fortælleren bruger ord som „man“, bliver satiren stærk. Netop ved nøgternt at beskrive og dermed udstille hændelserne, bliver det groteske ved dem også tydeligere.

- Beskriv, hvad satire som genre er. Find eksempler i romanen, hvor fortælleren udstiller karaktererne, og episoderne bliver til satire. I den balletforestilling, som du skal opleve på Det Konge-

lige Teater, er fortællerstemmen ikke med. Overvej, om man alligevel i forestillingen kan genfinde Scherfigs satire over regler, konventioner og det, „man gør“.

### Årene går i ring

I *Det forsømte forår* følger vi drengene på Metropolitanskolen igennem næsten fem års skolegang. Vi oplever dem i korte episoder af skolens hverdag. Det er episoder i skolegården, i undervisningen og til skoleafslutninger. Vi vender tilbage til dem på de samme steder år efter år. Man kan som læser næsten have fornemmelsen af at have læst samme afsnit flere gange. Dette er helt med vilje fra Scherfigs side af. På denne måde får han skabt en fornemmelse af at gå i ring. Drengene udvikler sig til unge mænd, men mange ting, og ikke mindst rammerne og rollemønstrene, forbliver de samme.

- Find eksempler i romanen, hvor gentagelsen er tydelig. Prøv at tænke over, hvordan dette er overført til balletforestillingen, f.eks. i forhold til bevægelser og i de enkelte scenebilleders struktur.

### En fortælling om det bedre borgerskab

Da Scherfig skrev sin roman, ønskede han ikke mindst at kritisere samfundet og sætte særligt fokus på arbejderklassens trange kår. På hvordan samfundets øverste klasser undertrykte de nederste i samfundet. At han samtidig næsten udelukkende baserer sin fortælling på karakterer fra det bedre borgerskab, kan synes underligt. Kun „damen i Landemærket“, hvor drengene om eftermiddagen søger tilflugt og køber iskager og slik, tilhører ikke borgerskabet. Men netop hun er også den eneste, der stiller spørgsmålstejn ved de ting, der foregår i skolen, og den lærdom, som eleverne indpodes her. Derimod stiller ingen af forældrene spørgsmålstejn ved de strenge og usunde vilkår, som drengene stilles over for i skolen.

- Find eksempler i romanen, hvor skellene mellem samfundsklasser og grupper i skolen tydeligt træder frem. Prøv også at tænke over, hvordan eller om dette element overhovedet er overført til balletforestillingen.

---

## Når ord bliver til dans

---

**Hvordan kan man oversætte ord til dans? Hvordan kan bogstaver blive til bevægelser på en scene? Hvordan kan man fortælle en historie med kroppen i stedet for med ord? Hvordan kan man i det hele taget skabe en ballet ud fra en tekst som Scherfigs *Det forsømte forår*?**

Ord og dans er jo to vidt forskellige medier. Og alligevel er de begge medier, som vi som mennesker kan kommunikere igennem. De er begge redskaber, som vi kan fortælle historier med. Lad os starte med ordene. Ordene er med os hele tiden. Vi bruger dem i indre dialoger, og ikke mindst når vi kommunikerer med hinanden. Vi bruger vores intellekt til at forstå ordene. Vi har alle en mere eller mindre fast fælles forståelse af betydningen af de fleste ord. Og ordene har deres helt eget, meget præcise notationssystem, bogstaver og skrift. Vi kan derfor viderebringe eller gemme ordene via skriftsproget.

Helt anderledes er det med dansen. Dansen er først og fremmest kropslig og ikke intellektuel. Den bruger kroppen til at udtrykke sig med. Ved hjælp af kroppens bevægelser og udtryk (det kaldes også gestik) og ansigtsudtryk (mimik) fortæller danserne historien. For tilskueren bliver det først og fremmest en sanselig og ikke en intellektuel oplevelse. Betydningerne er heller ikke så krystalklare, som de er i ordenes tilfælde. Når danseren bruger sin krop til at udtrykke en bestemt følelse med, går forståelsen heraf gennem vores egen krop. Vi kender følelsen fra vores egen krop og kan måske derved overføre det til en forståelse.

I danseforestillingen *Det forsømte forår* får ordene kun meget lidt plads. Enkelte latinøvelser bliver sunget på scenen. Men dialogen mellem drengene, og mellem lærere og elever, skal nu opleves som dans. Når man eksempelvis i romanen læser Lektor Blommes tilsvininger og ydmygelser af eleverne, er det netop gennem ordene, gennem hans forfinede sprog, at han rammer dem. Med ironiske og tve-tydige kommentarer gør han sig morsom på deres bekostning. Hvordan kan disse omsættes til udelukkende bevægelser og dramatisering?

Prøv selv at kigge på nogle af følgende uddrag fra bogen:

Kap. 17: Lektor Blomme ankommer til skolen. I timen hører han Thygesen, Jørgensen og Ellerstrøm.

Kap. 39: Fransklærer Oremark hører Jørgensen (start fra: „*Det er anderledes med det franske...*“).

### Øvelse

Snak i mindre grupper om, hvordan disse situationer kunne omsættes til dans/bevægelser.

- Hvilke kroppspositioner (dvs. hvordan de befinder sig i rummet i forhold til hinanden) og hvilke bevægelsesmønstre kunne være med til at udtrykke dette?
- Hvordan kan magtforholdet mellem lærer og elev udtrykkes?
- Hvordan kan gruppens deltagelse i episoden udtrykkes?
- Hvilken musik ville kunne styrke dette udtryk?

---

## Koreografens udfordringer

### - Interview med koreograf Esther Lee Wilkinson

---

Esther Lee Wilkinson står med forestillingen *Det forsømte forår* over for mange nye udfordringer. Hun er uddannet på balletskolen på Det Kongelige Teater. Her startede hun i 1. klasse tilbage i 1988. Sidenhen har hun arbejdet som danser i Den Kongelige Ballets kompagni af dansere. Sideløbende med arbejdet som danser har hun også arbejdet med sine kreative evner inden for det koreografiske – det at planlægge og udvikle trin til nye forestillinger.

Da Esther blev tilbudt opgaven som koreograf på en helt ny iscenesættelse af Scherfigs klassiske roman *Det forsømte forår*, var det på én gang en både personlig og faglig udfordring, som hun sagde ja tak til. Det at skulle arbejde med netop denne historie, var både spændende og lidt skræmmende. Hun fortæller herom:

*Jeg blev spurgt, om jeg ville lave Det forsømte forår om til en danseforestilling, og da de medvirkende er aspiranter og ældre, syntes jeg, det gav rigtig god mening at bruge netop Det forsømte forår som ramme. Så jeg sagde ja tak til opgaven, selvom det umiddelbart skræmmer mig at skulle „genfortælle“ en historie som denne. For jeg har aldrig nogensinde før prøvet at arbejde konkrete historier ind i mine koreografier – så det var klart en udfordring, men også en utrolig god chance for at udvikle mig.*

Så udfordringen blev taget op og processen skudt i gang. Første trin i processen bestod for Esther i at nærlæse bogen mange gange, sammen med dramaturg Sofie Rask Andersen. Sammen skrev de efterfølgende den libretto (drejebog), som har dannet udgangspunkt for selve balletten. Men hvordan er det lige, man omsætter Scherfigs ord og fortælling til dans på en scene? Og samtidig gør det på en måde, så det passer ind i forhold til både de dansere, der skal stå på scenen, og det publikum, der skal opleve forestillingen? At skrive librettoen blev derfor en udvælgelsesproces og en omformningsproces, der konstant havde fokus på: Hvad vil rent faktisk kunne fungere på scenen?



*Vi har valgt at fokusere på temaer som mobning, magtmisbrug og det at komme i puberteten – alle tre bestemt relevante temaer i bogen. Karakteren „aben“ fra bogen har vi for eksempel derimod valgt ikke at tage med, så der er skruet lidt ned for „den fysiske vold“. Vi har forsøgt at gøre forestillingen så „tidsløs“ som muligt, så man ikke fokuserer på „dengang i forhold til nu“, men mere på selve essensen af historien.*

Men også hvilke dansere der skulle være på scenen, har været med til at forme historien:

*Vi går så meget ud fra bogen, som vi kan, men vi kan f.eks. af gode grunde ikke vise eleverne som voksne, da vi kun har aspiranterne, selvom det fylder en del i bogen. Og så valgte jeg, at vi skulle åbne op, så pigerne også kunne være med, og det ikke nødvendigvis absolut skulle være en ren drengeklasse.*

Næste trin i processen er nu i gang. Her skal librettoen omsættes til dans og bevægelser. Udviklingen af trinene er i sig selv en proces. Det sker med Esther som koreograf, men også i det konkrete arbejde med danserne i prøvesalene. Der skal foretages valg fra koreografens side, og idéer skal afprøves og muligheder udforskes.

*Jeg har haft mine kampe med at „oversætte“ skoletimerne til fysiske bevægelser og er stadig i gang med at finde ind til det „rigtige“ udtryk – jeg har eksempelvis valgt, at de skal synge på latin i Blomme’s latin-timer, fordi jeg simpelthen følte, det ville blive for abstrakt med dansetrin. Men vi bruger også det mimiske i dansen. Her har jeg tænkt mig at gøre det så naturligt som muligt, så det bliver mere dagligdags udtryk frem for „danse-mime“.*

Denne proces byder også på helt lavpraktiske overvejelser og udfordringer, som man først kender, idet man er midt i det:

*Eksempelvis kan jeg kan fortælle om i dag, hvor vi haft besøg af en lille sort puddel, som skal spille Lektor Blommes lille skødehund – så der blev uddelt masser af godbidder, mens vi prøvede at finde frem til en god „dødsscene“. Det er jo altid lidt svært at vide, hvordan en hund vil reagere på en scene med underlig belysning, et larmende orkester og en fremmed mand, der spiller død!*

Afprøvningen og udviklingen af de helt store scener må dog lade vente på sig lidt endnu. For Esthers dansere er populære på teatret, og de har derfor mange andre opgaver:

*De helt store scener, hvor alle elever er samlet, går der desværre lidt tid, inden jeg rigtigt kan komme i gang med – danserne er jo som aspiranter meget eftertragtede i alle ballettens opsætninger og deltager i mange forskellige forestillinger. Derfor bliver det også først efter næste premiere, at de kan fokusere fuldt ud på Det forsømte forår – så indtil videre er det små scener hist og pist, vi prøver af.*

Det er ikke kun ballettens aspiranter, som kan opleves på scenen i *Det forsømte forår*. Også andre af ballettens dansere bliver inddraget i forestillingen. Det syntes nemlig helt indlysende netop at inddrage teatrets ældre karakterdansere, og også balletmester Nikolaj Hübbe, til denne fortælling om kampen mellem generationerne:

*De ældre dansere er karakterdansere og derfor et naturligt valg til at spille lærere, og så har vi chefen selv på et af holdene som Lektor Blomme.*

Men der bliver heller ingen dans på scenen uden musik, og udvælgelsen heraf stod Esther selv for. Valget faldt hurtigt på musiker og komponist Mikkel Hess med band. Det synes på mange måder som et helt naturligt valg, og det er heller ikke første gang, at de to arbejder sammen. Hun fortæller herom:

*Musikvalget faldt på Mikkel Hess, som laver musik under navnet Hess is more. Jeg bliver ved med at vende tilbage til Mikkel, når jeg skal bruge musik til koreografi! Det er så skønt, når man næsten kan se det hele for sig med det samme, bare ved at høre musikken – sådan har jeg det med Mikkels musik. Derfor står jeg heller ikke og skal hive noget ud af en komponist, som så evt. går på kompromis med, hvad han selv synes, er fedt at lave – o bare for at „please“ mig som koreograf. Med Mikkel „passer“ det bare sammen. Jeg var først ude i en form med en dj, men syntes hurtigt, det helt klart ville være mere passende med Mikkel og live band.*

Forude ligger fortsat en masse arbejde og mange spændende udfordringer for både Esther og danserne, før vi som publikum kan opleve den færdige forestilling på Store scene i Skuespilhuset til november.

---

## Spørgsmål til efterbehandling

---

- Hvad synes du om forestillingen? Hvorfor?
- Hvordan var det at opleve historien som dans og ikke som ord?  
Beskriv oplevelsen.
- Hvilke forskelle mellem bogen og forestillingen lagde du mærke til?
- Hvordan påvirkede dette din oplevelse?
- Hvordan oplevede du dansen? Kunne du forstå bevægelserne?
- Hvordan arbejdede musik og dans sammen?
- Minder historien dig om noget i dit eget liv?

### Kilder/ læs mere:

Scherfig, Hans: *Det forsømte forår*, Gyldendal; 1940

Hvidtfelt, Jørgen: *Det forsømte forår*, Danmarks Teaterforeninger; 1987

Hedemand, Karin: *Scherfigs satiriske stemme*, [www.litteratursiden.dk](http://www.litteratursiden.dk); 2005

Skovse, Astrid Ravn: *Det forsømte forår*, [www.litteratursiden.dk](http://www.litteratursiden.dk); 2007

Holm, Birger: *Hans Scherfigs Det forsømte forår*, Birgers Forlag; 2005



---

### Det Kongelige Teater

© Det Kongelige Teater og Skoletjenesten 2011

Tekst i dette hæfte:  
Ulla Hahn Ranmar/  
Skoletjenesten

© Musik, Teater og Dans  
Foto s. 4: Thomas Roland  
Layout: Kristin Wiborg/  
Skoletjenesten

## DKTundervisning

- Hvordan lyder en tenor?
- Hvad koster Det Kongelige Teater?
- Hvilket skuespil har været spillet flest gange?
- Hvad laver en balletdanser inden en forestilling?

Få svar på disse og mange andre spørgsmål på DKTundervisning.

Et 360 graders site til brug i undervisningen.

Du finder DKTundervisning på [www.kglteater.dk/skoler](http://www.kglteater.dk/skoler) eller

[www.skoletjenesten.dk/sider/Undervisningsmateriale](http://www.skoletjenesten.dk/sider/Undervisningsmateriale)

**Det Kongelige Teater** Skoletjenesten

**Skuespil**  
**Opera**  
**Ballet**  
**Bag tæppet**  
**Om Det Kongelige Teater**  
**Pædagogiske tilbud**  
**Info**  
**Studie-  
materiale**  
**Opgaver  
og spil**

Velkommen til DKT undervisning.

DKT undervisning er et web-site, som henvender sig til børn og unge, der vil vide mere om Det Kongelige Teater. Her kan du finde viden om Det Kongelige Teater, se videoklip, lave opgaver og meget mere. Du kan også læse om alle de tilbud, der findes for skoleklasser på Det Kongelige Teater.

DKT undervisning er lavet i et samarbejde mellem Skoletjenesten og Det Kongelige Teater.

Ved hjælp af cirkliden til venstre kan du navigere rundt i DKT undervisning.

Klik på et af punkterne for at komme i gang.